

Ortopedi Forumu

Bölüm Editörü: Dr. Haluk Berk

Ortopedist olmak için erkek cinsiyet şart mıdır?

Cem ÇOPUROĞLU, AYŞE ÖVÜL ULUSAM, Mert ÖZCAN, Mert ÇİFTDEMİR

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı

Türkiye’de görev yapmakta olan kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısı oldukça azdır. Tıp fakültelerinde kadın öğrenci sayısı fazla olmasına rağmen, ortopedi ve travmatoloji branşı kadınlar arasında az tercih edilen bir bölümdür. Bu çalışmada ortopedi ve travmatolojinin kadınlar arasında tercih edilme oranı, tercih edilmeme nedenleri araştırılmış, halen görev yapmakta olan kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanlarının yaşadıkları zorluklar ve tecrübeleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı, anket.

Türkiye Cumhuriyeti toplam nüfusunun tüm yaş grupları göz önüne alınarak değerlendirilmesi yapıldığında, cinsiyete göre nüfus dağılımının %49’unu kadınlar oluşturmaktadır.^[1] Tıp fakültesinde eğitim alan öğrencilerin, cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, bölgesel olarak farklılık göstermekle birlikte (Atatürk Üniv. %33,^[2] Trakya Üniv. %45^[3]), 2009-2010 öğretim yılında Türkiye genelinde tüm tıp fakültesi öğrencilerinin %45’ini kadınlar oluşturmaktadır.^[4] Her 100 yeni doktorun 45’inin kadın olduğu bir ülkede uzmanlık tercihi yapan doktorların sadece %0.5’i ortopedi ve travmatoloji uzmanı olmayı tercih etmektedir. Avrupa ve Amerika’da ortopedi asistanlarının %10’u kadınlardan oluşmakta iken,^[5] Türkiye’de bu oranın %0.5’lerde olması düşündürücüdür.

“Ortopedi ve travmatoloji uzmanı olmak için ne gereklidir?” “Kadınlar da ortopedi ve travmatoloji uzmanı olabilir mi?” sorularına cevap aramak amacıyla yaptığımız çalışmada, kadın tıp fakültesi öğrencilerinin ve tıp fakültesini bitirmiş uzmanlık sınavına hazırlanan kadın doktorların, ortopediyi tercih etme konusundaki düşüncelerini öğrenmek için bir anket çalışması yaptık. Amacımız kadın doktorların ortopedi ve travmatoloji uzmanlığına bakış açılarını öğrenmek, neden az tercih ettiklerini ortaya çıkarmaktı.

Ortopedi ve travmatoloji uzmanlığı tercihini yapmakta yaşanan korkular gerçekten yerinde miydi? Bu sorunun cevabını verebilecek en doğru kişilerin, ülkemizde aktif olarak görev yapan, deneyimli kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanları olduğunu düşün-

Yazışma adresi: Dr. Cem Çopuroğlu, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı Sekreterliği 22030 Edirne.
Tel: +90 284 235 76 41 - 4707 e-posta: cemcopur@hotmail.com

Başvuru tarihi: 26.10.2010 **Kabul tarihi:** 15.02.2011

©2010 Türk Ortopedi ve Travmatoloji Derneği

dük. Farklı bir anket çalışması ve kişisel görüşmelerle, yaşadıkları zorlukları ve genç kuşak kadın hekimlere tavsiyelerini öğrenmeye çalıştık.

Hastalar ve yöntem

Nisan 2009 tarihinde, iki ayrı tıp fakültesi (n=216) ve bir tıpta uzmanlık sınavı hazırlık dershanesi öğrencileri (n=44) olmak üzere 260 kadın doktor ve doktor adayına anket uygulandı. Anket 8 sorudan oluşmakta idi (Tablo 1). Aynı anket, Şubat 2011 tarihinde, 210 erkek, tıp fakültesi ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine de uygulandı.

Aynı tarih sürecinde, ülkemizde ortopedi ve travmatoloji uzmanı olarak çalışan 16 kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı ile iletişim kuruldu. On altı kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanının 11'ine anket uygulandı. Anket 11 sorudan oluşmaktaydı (Tablo 2).

Ankete katılan tüm katılımcıların onayları alındı ve sonuçların sadece istatistiki bilgi olarak kullanılacağına dair bilgi verildi. Öğrenci anketleri, Türkiye'de kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısı ve tercih edilme oranları hakkında bilgi verilmeden, derslikte olan öğrencilere uygulandı. Uzman anketi

ise elektronik posta yolu ile ilgili kişilere ulaştırılarak cevaplamaları istendi.

Sonuçlar

Ankete katılan kadın tıp fakültesi öğrencileri ve uzmanlık sınavına hazırlanan kadın doktorların %96.9'u (n=252) uzman olmak istiyor, pratisyen hekim kalmak istemiyordu. Aynı anket erkek tıp fakültesi ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine uygulandığında, erkek doktorların %93'ü (n=195) uzman olmak istiyordu (Tablo 1).

Ortopedi ve travmatoloji uzmanlığını tercih etmeyi düşünmeyenler gerekçe olarak, ortopedi ve travmatolojinin istedikleri branş olmamasını, çalışma şartlarının yorucu olduğunu, hem fiziksel güç gerektirdiğini hem de acillerinin çok yoğun olduğunu ifade ettiler

Halen aktif olarak çalışmakta olan kadın ortopedistlerin ikisi akademik unvan sahibi idi ve eğitim araştırma hastanesinde uzman olarak çalışmaktaydı, 8'i yurdun çeşitli bölgelerinde devlet hastanelerinde ve özel sektörde uzman doktor olarak hizmet vermekteydi ve 1'i bir üniversite hastanesinde kıdemli asistan olarak görev yapmaktaydı. Kadın ortopedi ve

Tablo 1
Uzmanlık adaylarına yöneltilen anket formu ve sonuçları

Soru	Kadın		Erkek	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Tıp doktoru olduktan sonra bir branşta uzman olmak istiyor musunuz?	%96.9 (n=252)	%3.1 n=8	%93 (n=195)	%7 (n=15)
Uzmanlık sınavını kazanmak sizce zor mu?	%85 (n=221)	%15 (n=39)	%88 (n=185)	%12 (n=25)
Asistanlık zor ve yorucu bir süreç mi?	%86.5 (n=225)	%13.5 (n=35)	%91 (n=191)	%9 (n=19)
İdealinizde mutlak istediğiniz bir branş var mı?	%61.5 (n=160)	%38.5 (n=100)	%55 (n=115)	%45 (n=95)
En çok istediğiniz branş nedir?				
Cerrahi branş	%35 (n=90)		%57 (n=120)	
Dahili branş	%50 (n=130)		%18 (n=37)	
Kararsız	%15 (n=40)		%25 (n=53)	
Tercih yaparken kararımızı en çok etkileyen kriter nedir?				
Çalışma koşulları	102 kişi (%39)		66 kişi (%32)	
Para	19 kişi (%7.4)		90 kişi (%43)	
İdealler	139 kişi (%53.6)		54 kişi (%25)	
Ortopedi ve travmatoloji uzmanlığını tercih etmeyi düşünür müsünüz?	%21 (n=55)	%79 (n=205)	%38 (n=80)	%62 (n=130)
Sizce Türkiye'de kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı var mı?	%91 (n=237)	%9 (n=23)	%90 (n=189)	%10 (n=21)

travmatoloji uzmanlarına yöneltilen sorular ve alınan cevaplar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Asistanlık veya uzmanlık hayatları boyunca, fiziksel açıdan yetersizlik veya erkek ortopedi ve travmatoloji uzmanlarına göre daha fazla zorluk yaşayıp yaşamadıkları sorgulandığında bir kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı kadınların erkeklere göre daha dayanıklı olduğunu düşünüyordu. Psikolojik rahatsızlık sorgulandığında, yapılan bireysel görüşmeler sonunda bu rahatsızlığın genellikle mobbing (işyerinde duygusal taciz) şeklinde olduğu ifade edildi. Hastalar tarafından genellikle, ‘Bu ameliyatı sen mi yapacaksın? Daha önce hiç yaptın mı?’ gibi güvensizliğe dayalı soruları olduğu gibi, iş arkadaşları veya kıdemlileri tarafından ‘Bakalım becerebilecek misin?’ gibi manidar sorulara maruz kaldıklarını ifade ettiler. Yardımcı sağlık çalışanları ile karıştırılma sorgulandığında, ankete katılan kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanlarından biri hariç hepsi, çalışma sürelerinin bir bölümünde diğer sağlık çalışanları

(sıklıkla hemşire) ile karıştırdıklarını belirttiler. Fakat bu durumun tüm diğer kadın doktorlarında karşılaştığı bir durum olduğunu ve bu durumu hiçbir zaman önemsemediklerini ifade ettiler.

Araştırmalarımız sonucunda ankete katılan 11 kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı ile birlikte Ocak 2010 itibarı ile Türkiye’de aktif olarak çalışan 16 ortopedi ve travmatoloji uzmanı olduğu bilgisine ulaşıldı.^[6]

Tartışma

Ülkemizde ortopedi ve travmatoloji uzmanı hekimleri arasında erkek hakimiyeti mevcuttur. Tıp fakültesi öğrencileri arasında cinsiyet bakımından dengeli bir dağılım görülse de, uzmanlık sınavlarında ortopedi ve travmatoloji branşı daha çok erkek öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Bu yüzden İtalya ve İskandinav ülkeleri gibi birkaç ülke dışında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısı oldukça düşüktür.^[7]

Tablo 2

Kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanlarına yöneltilen anket formu ve sonuçları

	Kadın	Erkek
Uzmanlık sınavında ortopedi ilk veya tek tercihiniz miydi?	8	3
Asistanlık veya uzmanlık süresince ‘Keşke ortopedi ve travmatoloji uzmanı olmasaydım’ dediğiniz oldu mu?	-	11
Ortopedi ve travmatoloji uzmanı olmak için çok fazla fiziksel güç gerektiği düşünülür. Siz asistanlık veya uzmanlığınız süresince, erkek ortopedistlerden farklı olarak, meslekle ilgili fiziksel zorluk yaşadığınızı düşünüyor musunuz? (redüksiyon güclüğü, ekartasyonda güçlük, vs)	-	11
Üçüncü soruya cevabınız Evet ise bu durum sizi çok fazla rahatsız etti mi?	-	11
Asistanlık veya uzmanlık süresince, kadın olmanızdan dolayı, meslekle ilgili psikolojik zorluk yaşadınız mı? (Çalışma arkadaşları veya hastalar tarafından)	6	5
Beşinci soruya cevabınız Evet ise bu durum sizi çok fazla rahatsız etti mi?	5	6
Yardımcı sağlık çalışanları ile (örn: hemşire) karıştırıldığınız oldu mu?	10	1
Yedinci soruya cevabınız Evet ise bu durum sizi çok fazla rahatsız etti mi?	-	11
İdealinizdeki işi yaptığınızı düşünüyor musunuz?	10	1
Ortopedi ve travmatoloji uzmanı olmaktan mutlu musunuz?	11	-
Geniş bir branş olan Ortopedi ve Travmatoloji’nin en çok hangi alt dalı ile ilgileniyorsunuz?		
5 pediatrik ortopedi,		
2 spor yaralanmaları,		
2 travma ve genel ortopedi,		
1 artroskopi, travma ve artroplastisi,		
1 travma ve ayak cerrahisi.		
Pediatrik ortopedi ile ilgilenen iki kadın ortopedistin aynı zamanda erişkin kalça problemleri ile de ilgilendiği öğrenildi.		

Bilinen ilk kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı Maud Forrester-Brown'dur (1885-1970). 1920 yılından itibaren İngiltere'de ortopedi ve travmatoloji uzmanlığı yapmıştır.^[8] Amerika'da ilk kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı 1932 yılında kendi muayenehanesini açan Ruth Jackson olmuştur.^[9] Aynı yıllarda (1932) Türkiye'de de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi Kliniği'nden uzman olan Zahide Şefik, meslek hayatına ortopedist olarak başlamıştır.^[10] Halen aktif olarak hizmet veren 16 kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı dışında, Türk ortopedisine hizmet vermiş 14 kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı bildirilmiştir.^[11]

Amerika'da farklı eyaletlerde görev yapan 5 kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanının bir araya gelerek kurduğu WOGO (Women Orthopaedist Global Outreach) isimli bir yardım kuruluşu bulunmaktadır.^[12] Kendi yayın sitelerinde bildirdiklerine göre, bu grubun kendilerini özel hissetmelerinin nedeni, ortopedi ve travmatoloji asistanlarının %10'undan azının kadın olmasıdır.^[5] Bu oran asistanlık eğitimi veren tüm branşlar içinde en düşük orandır.^[5] Daha önceki istatistiklere göre de, 2001 yılında bu sayının %9'dan az olduğu bildirilmiştir. Amerikan Ortopedi Derneği'nin 1937 yılından başlayarak yaptığı çalışmada, ortopedi ve travmatoloji uzmanlarının çoğunun erkek olduğu bildirilmiştir.^[13]

Mark C. Gebhart, Ortopedi ve Travmatoloji'nin kadınlar için ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini, aksi takdirde ortopedi ve travmatoloji adaylarının yarısının kaybedilmiş olacağını bildirmektedir.^[5] Doktor Gebhart, problemin sadece ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısı olmadığı, kadınların branşa farklı bir bakış açısı getireceğini bildirmektedir. Kadın doktorların hastayla daha iyi iletişim kurabildiği ve daha iyi organize oldukları belirtilmektedir.^[5]

Ortopedi ve Travmatoloji'ye ilginin az olmasının nedeni olarak, anatomi derslerinde kadın öğrencilerin kas-iskelet sistemine ilgisinin az olması, danışmanların yeterince yönlendirmemesi ve rol model örneğin az olması gösterilmektedir.^[5]

Bizim çalışmamızda, anket sonuçlarına bakarak kadınların düşük oranda Ortopedi ve Travmatoloji'yi tercih ettiklerini görüyoruz. Çalışma şartlarının fiziksel olarak aşırı güç gerektirmediğini veya güçleri doğrultusunda yapabilecekleri işler olduğunu görmek, zaman içinde kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısının artması, rol model sayısının artması ile Ortopedi ve Travmatoloji'nin tercih edilme ivmesi artacağını

düşünüyoruz. Ortopedi ve Travmatoloji diğer birçok branşa göre çok geniş ilgi alanları olan bir branştır.

Ortopedi ve Travmatoloji'ye ilgi duyan kadın doktor sayısının artması, bu camiada tecrübeli olmuş kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanının örnek alınması ile mümkün olacaktır. Çalışmamızda ortaya çıkan sonuç, ülkemizde ortopedistlik yapan kadınların, mesleki uğraşlarında bir problemle karşılaşmadıkları, yaptıkları işi isteyerek ve severek yaptıkları yönündedir. Toplumda tecrübeli kadın ortopedistler, genç kuşak kadın ortopedi uzmanlarına, ortopedinin rahatlıkla tercih edilebilecek bir branş olduğu sonucunu vermektedirler.

Sonuç olarak bizim düşüncemiz; "Ortopedi ve Travmatoloji erkek branşdır" düşüncesi değıştikçe içinde bulunulan kısır döngü kırılacak, mevcut kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanlarının hepsinin yaptıkları işten mutlu olduklarının görülmesi ile kadın ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısındaki artış ivme kazanacaktır.

Kaynaklar

1. Türkiye nüfusunun cinsiyete ve yaş gruplarına göre dağılımı. Web adres: <http://enginsalli.blogcu.com/turkiye-nufusunun-cinsiyete-ve-yas-gruplarına-gore-dagilimi/2890782>. Alım tarihi 04.11.2010.
2. Acemoğlu H, Yıldırım A, Aktaş O. Tıp fakültesinde değışen sınav yönetmeliğinin öğrenci başarısına etkisi. Web adres: <http://www.eajm.org/text.php3?id=169>.
3. Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dekanlık, 2010.
4. ÖSYM Dökümantasyon dairesi. Web adres: <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-56190/h/1ogrencisay-ozettablosu.pdf> Alım tarihi 04.02.2011.
5. Poruznik MA. Where are the women orthopaedists? Web adres: <http://www.aaos.org/news/aaosnow/feb08/cover2.asp>.
6. Akyol M. Kişisel görüşme. TOTBID, 2010.
7. TOTEK Üçüncü Dönem, 2005-2007 Raporu.
8. Kirkup J. Maud Forrester-Brown (1885-1970): Britain's first woman orthopaedic surgeon. *J Med Biogr* 2008;16: 197-204.
9. RM, LR. Ruth Jackson, MD. 1902-1994. *J Bone Joint Surg Am* 1995;77:331.
10. Perek A. Türkiye'de kadın cerrahlar. İstanbul: Logos Yayıncılık; 2008.
11. Gürsu S, Yıldırım T, Demir B, Şahin V. 'Kadından ortopedist olmaz!' Efsaneyi yıkanlar... *Acta Orthop Traumatol Turc* 2010;44(1):IV-IX.
12. WOGO: Female Orthopaedic Surgeons changing lives. Web adres: <http://communities.washingtontimes.com/neighborhood/carla-ledbetter/2010/may/26/wogo-female-orthopaedic-surgeons-changing-lives/>.
13. Clawson DK. Orthopaedic manpower: an overview. *Clin Orthop Relat Res* 2001;(385):7-12.